

УДК 821.161.2

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-212-8>

ДИДАКТИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ РОМАНУ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ «КРИНИЧАР. ДІЯРІЮШ НАЙБАГАТШОГО ЧОЛОВІКА МУКАЧІВСЬКОЇ ДОМНІЇ»

DIDACTIC FOCUS OF MYROSLAV DOCHYNETS' NOVEL “KRYNYCHAR. THE DIARY OF THE RICHEST MAN IN THE MUKACHEVO DOMINION”

Бергсасі А. Ф.,

*orcid.org/0000-0001-6860-7579**доктор габілітований, професор кафедри філології**Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II*

Чонка Т. С.,

*orcid.org/0000-0002-5567-813X**кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології**Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II*

Дослідження присвячене творчості сучасного закарпатського письменника, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка 2014 року, Мирослава Дочинця, зокрема його роману «Криничар. Діаріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домнії».

Твори М. Дочинця мають виразно дидактичний характер, на чому наголошують усі дослідники. Багато хто вважає цей дидактизм аж занадто патетичним. У своїй статті маємо намір висвітлити тему виховання та проаналізувати образ вчителя-навчателя у романі автора «Криничар» з метою доведення їх вагомості не лише у контексті усього доробку Дочинця, але й у контексті сучасної української літератури, особливо на тлі нашого сьогодення.

У даній науковій розвідці проаналізовано проблеми виховання як духовного, так і фізичного, шляхи розвитку всебічно розвиненої особистості, розкриті М. Дочинцем, до яких варто дослухатися у сучасному суспільстві. Наголошено на актуальності порушених у творі проблем; проаналізовано концептуально вагомі авторські поради, які стануть у пригоді не лише освітянам і педагогам, а й широкому загалу читачів. Всебічно охарактеризовано образи вчителів-навчателів та їхню методику навчання: розглянуто основні їх світоглядні риси, умови формування характеру, життєвого досвіду.

Акцентовано на широкому інтертекстуальному насиченні твору, який базується на поєднанні релігійних, філософських концепцій, літературних античних, середньовічних та ренесансних надбань із здобутками народної педагогіки та фольклору. Любов, віра, надія, терпіння, людяність, працелюбність, освіта, служіння – саме ці концепти визначають життєві орієнтири автора та його персонажів: служіння Богу й людям – їх сенс життя, а інструментом є слово.

Доведено необхідність уведення творів М. Дочинця для вивчення у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах, оскільки вони спрямовані на гуманістичне виховання свого читача.

Ключові слова: М. Дочинець, «Криничар», гуманістичне виховання, роман-виховання, інтертекстуальність.

The article is devoted to the works by the contemporary Transcarpathian writer, winner of the Taras Shevchenko National Prize of Ukraine in 2014, Myroslav Dochynets, in particular his novel “Krynychar. The diary of the richest man in the Mukachevo dominion.”

The works by M. Dochynets have a definitely didactic character, which is highlighted by all researchers. Many of them consider this didacticism to be too pathetic. In this article, we intend to discuss the topic of upbringing and examine the image of the teacher in the author's novel “Krynychar” in order to prove their importance not only in the context of Dochynets's entire literary career but also in the context of contemporary Ukrainian literature, especially in the light of our current situation. This scientific article examines the problems of upbringing, both spiritual and

physical, and the ways of developing a fully developed personality revealed by M. Dochynets, who should be listened to in modern society. Particular emphasis is placed on the actuality of the problems addressed in the novel; the author's conceptually significant advice is examined, which will be useful not only to teachers and educators but also to the general public. A comprehensive description of the images of teachers and their teaching methods is given; their main worldview characteristics, conditions of character formation, and life experience are considered. An emphasis is placed on the wide intertextual content of the work, which is based on a combination of religious and philosophical concepts and literary ancient, medieval, and Renaissance achievements with the merits of folk pedagogy and folklore. Love, faith, hope, patience, humanity, diligence, education, and service – these concepts define the life guidelines of the author and his characters: serving God and people is their meaning of life, and the tool they use is the word. The necessity of introducing works by M. Dochynets for teaching in secondary and higher educational establishments has been proven since they are aimed at educating their readers in a humanistic way.

Key words: M. Dochynets, "Krynchar", humanistic education, educational novel, intertextuality.

Постановка проблеми. Мирослав Дочинець – яскравий представник сучасної української літератури, що обумовлює актуальність нашого дослідження. Роман «Криничар» М. Дочинця викликав чималий резонанс у колах читачів і критиків – від щирого захвату до сатиричних зауважень. Проте саме за нього й за «Горянина» автор був удостоєний Шевченківської премії.

Мета. У своїй статті маємо намір висвітлити тему виховання та проаналізувати образ вчителя-навчателю у романі «Криничар» з метою доведення їх вагомості не лише у контексті усього доробку Дочинця, але й у контексті сучасної української літератури, особливо на тлі нашого сьогодення. Особливу увагу приділяємо безпосередньо самому тексту, який не потребує додаткових коментарів чи наукових обґрунтувань, адже є прямим зверненням до читача (дозволимо собі поетичну метафору, це метод «істини-гори», яка знаходиться над текстом, доступно, просто і красиво сформульованими життєвими істинами – бери і збагачуйся).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Олег Коцарев у своїй рецензії на «Криничара» «Як подружитися з грошима, собаками й водою» зазначає, що «феномен Мирослава Дочинця перебуває на тонкій межі розважальності, стилістичної вправності, густоти та дидактики... Місцями, щоправда, «криниця» тексту переповнюється пафосом, що, поза сумнівами, сподобається далеко не кожному читачеві. Та ще із-за оповідачевої спини час від часу визирає то Валерій Шевчук, то Умберто Еко, то Милорад Павич» [1]. Не можемо не погодитися з такою характеристикою, проте мусимо констатувати, що стиль Дочинця є яскравим, впізнаваним та самодостатнім, а інтертекстуальність та повчальність є його характерними рисами. Наклад, яким ідуть у світ романи автора, свідчить про зацікавленість читачів у подібній літературі, оскільки «розважальною» ринок переповнений і природно з'являється потреба у романі-виховання/повчання. Під час презентації «Криничара» у Львові М. Дочинець констатував: «У нас зараз непогана література. Але в нас неякісний читач, ми втратили читача за 20 років... Хоча у цілому світі – читачів на вагу золота. Їх треба цінувати, ними треба дорожити... (а ми додамо – ще й виховувати – А.Б., Т.Ч.). Слово нам дано згори, тому слід намагатися бути хоч тінню подоби того предковичного Слова, і ставитися до цього слід дуже відповідально... І я, пишучи, виправляю сам себе, дотягуюся до недосяжного, до кращого, потужнішого, духовного. Письмо – досягнення до мрії... Письмо насамперед школа для мене самого (а читання має стати школою для читача – А.Б., Т.Ч.)» [2]. Про значення читання у своєму житті автор зізнається: «Коли у мене на душі сум'яття, беру «Старого і море» й з книги в мене сіється слово як вітаміни. Книга має помагати, дотягувати до божистого, бо ж слово нам для того дане...» [2].

Поет Ігор Калинець високо оцінив появу «Криничара»: «У сучасній літературі є багато бруду, чогось недоброго й нечистого. А тут – світле, гарне, глибоке, філософське, чому я дуже подивляю» [2].

Микола Васьків зауважує: «Особливістю творів Мирослава Дочинця є те, що вони переповнені відвертими повчаннями, сентенціями, висновками..., що обумовлено орієнтацією

Дочинця на свого читача підказати йому напрям інтерпретації, можливості отримання безпосередньої корисності для повсякденного існування і буття у світі людей... *Це не тільки як вияв ідіостилі, але і як рух назустріч до не дуже вибагливого читача для донесення до нього простих чи, у крайньому разі, не дуже складних буттєво-філософських істин у сприйнятній формі...* (виділено курсивом нами – А.Б., Т.Ч.). Спостерігаємо цікаве явище: автор здобутки світового і власного досвіду в формі узагальнень, ідіом, крилатих висловів переводить на мову епічного твору, розкриває через подієву канву; читачі, сприймаючи сюжетні перипетії, приходять до осягнення важливих для автора афоризмів, думок, міркувань, якими він уважав за доконечне поділитися з реципієнтами [3, с. 26–27]. Щодо виділеного нами фрагменту доречно процитувати самого автора: у інтерв'ю, даному BBC України, на питання «Як ви самі визначите жанр свого твору?» Дочинець відповів: «Жанр для мене це поняття досить розмите. Підганяти під нього книгу – справа невдячна, але вона ближча до роману духовного розвитку й пізнання речей. Один критик сказав мені, що ця книга є гімном людській мудрості... Це – життєпис простого безрідного хлопця, який піднімається до високих речей. Хлопчина починав помічником криничара, але докопався не тільки до багатств земних, а й духовних...

...Називати роман історичним можна, події відбуваються на тлі 17-18 століть. Але найголовніше, що це – історія розвитку душі, яка не загубилася в тому світі. Люди свіжо сприймають героя, особливо це стосується погляду на гроші, багатство і рівновагу духовного та матеріального» [4]. Тому дозволимо собі висловити думку про те, що свої книги Мирослав Дочинець не розраховує виключно на інтелектуальну наукову еліту, а навпаки – своїм читачем він бачить будь-яку людину, яка потребує джерела «людської мудрості». Саме цей аспект є об'єктом нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Особливістю творчості М. Дочинця є увага до позасюжетних елементів – анотацій, присвят, епіграфів, ліричних і філософських авторських відступів, які у тексті митець виділяє курсивом та жирним шрифтом, щоб і візуально привернути увагу читача до вагомих авторських меседжів. Зупинимось детальніше на їх аналізі, оскільки саме в них розгорнуто основний ідейний зміст твору.

У анотації до роману автор звертається до читача: «...Дорогий читальнику, наберися неспішності, як я зараз. Будь терплячим, як криничар, що довбає колодязь у кременному перелозі. І матимеш відплату. Зчитуючи попасом мої душевні повір'яння, мої життєві зарубки, дійдеш і до головного. Я відкрию тобі секрет, як здобути те, чого домагаються всі – Багатство. Я відкрию тобі принаду двох головних свобод – звільнення від страху і від злиднів. Бо лише ці дві свободи владні привести до того, що керує світом і людьми. Ось писемний діярюши про мій світ – хиткий острівець у морі часу...» [5]. Уже на основі цих рядків можемо констатувати, що основні багатства цієї книги якраз і полягають у тих знаннях, які дарує автор читачеві: людина, яка навчиться вчитися і буде розуміти ціну *свободи*, по-справжньому зможе стати вільною та щасливою. Метафоричність мови митця є прозорою: справді, людину, яка прагне до знань, можна порівняти з криничаром, адже заглиблюватися у пласти науки так само не просто, як копати криницю, проте в обох випадках результат вартий того – добрі знання, як і добра вода, живлять людину, надають сили рости як духовно, так і фізично. Пізнаючи глибину криниці художнього твору, читач насичується багатством досвіду її творця, полегшуючи собі шлях розуміння світу і власного місця в ньому. Підтвердженням цьому є і слова самого автора: «Усі мої романи – метафори. Кожна книжка несе в собі якусь сконцентровану метафору. «Лис у винограднику» – це людина і рід, родина. «Вічник» – це людина і природа, людина і вічність. Вічність це рівень нашої внутрішньої природи на рівні інстинкту. Мисляча людина рано чи пізно приходиться до моторошної ситуації із замисленням про те, що далі. Вічник доходить до того, що вмирущості нема. Ми не належимо собі, душа нам подарована і про неї піклуються, і її порятовують. «Криничар» – це людина і справа життя. Як казав Григорій Сковорода – «сродное дело». Це дуже потужний термін, який мені надзвичайно подобається. Це те, що нас тримає,

веде, те, що ми залишаємо після себе, це служіння. Я б просто сказав, це книжка про Служіння з великої букви, про людину, яка служить до кінця свого життя, у цьому подвиг наш – просто служити» [6].

Не менш важливими є присвяти й епіграфи: саме батькам присвячує книгу письменник: «Івану Дочинцю, який відкрив мені світло книги. Емілії Дочинець, яка відкрила вагу грошей» [5]. У контексті нашого дослідження вагомим є нарис М. Дочинця «Уроки батька» зі збірки «Дорога в небо – до людей», який автор присвятив татові – Івану Юрійовичу. Письменник наголошує: для батька головним у житті було виховання в собі Людини, що вимагало активної життєвої позиції, самоосвіти, уміння бути корисним як для рідних, так і для суспільства. Митець констатує, що батько став для нього першим Учителем, який залишив по собі п'ять безцінних уроків: 1) косиця цвіте там, де посіяна (тільки на рідній землі людина може реалізувати себе найповніше, має максимально сприятливі умови для творчості й самовдосконалення, адже енергетичний зв'язок із рідним простором надає сили; за будь-яких обставин не забувати про свою національну ідентичність); 2) кожен чоловік – твій учитель (адже це – шанс збагатити знання про світ, використати чужий досвід); 3) життя дається людині один раз, а щастя, буває, й рідше (потрібно цінувати кожну хвилину і витратити її лише на ті справи, які корисні собі й оточуючим); 4) треба дуже багато працювати; це колись помітять люди, а може, й Бог (кожне діло, сумлінно виконане, неодмінно матиме винагороду); 5) урок свободи («Найвищий дар – бути вільним. Навіть у казематі тоталітарного суспільства. Навіть у вбогій сірятині провінційних буднів. Навіть серед свинцевої тупості поголовної освіченості» [7, с. 20]. Як справедливо висновує Олена Іщенко, дослідниця творчості Дочинця, завдяки цим настановам і власному прикладу Іван Юрійович став для письменника символом незнищенності людського духу і одним із прототипів для художнього моделювання образів непересічних особистостей із його романів, зокрема і Криничара [8].

Не менш вагомими є і епіграфи: Я – крихітний олівчик у руці Господа, який пише лист любові цьому світові (Мати Тереза). Час – це єдина монета нашого життя (Карл Сендбер). Коли стаєш на міст, спробуй палицею – чи надійний (Стара приказка) [5].

«Я – крихітний олівчик у руці Господа, який пише лист любові цьому світові» [5, с. 3] – уже з першого епіграфа можемо виокремити два ключові концепти у ціннісній шкалі Дочинця-письменника та його героїв – Господь і Любов, які є джерелотворчими для ряду інших концептів – віра, надія, терпіння, людяність, працелюбність, освіта, служіння – та багатьох інших, що визначають життєві орієнтири автора та його персонажів. Служіння Богу й людям – їх сенс життя, а інструментом є СЛОВО. Час є найдорогоціннішим скарбом, який не можна марнувати на дрібниці: саме мости, побудовані нами для спілкування з людьми, наша праця і її плоди, переможуть абсурдність людського існування згідно з філософією екзистенціалістів та філософією митця.

Образ вчителя-навчителя є, на нашу думку, головним у більшості творів Дочинця, а процес навчання – є основою наративу: «Вже пізніше я розмислював над словами «вчитель» і «навчитель»... Много тих, що беруться вчити, і мало таких, від яких навчаєшся» [5, с. 201]; *«Мудрий мій навчителю, складаючи тобі запізнілу в часі подяку за прищеплені школи, я виокремлюю головну з них – школу нутряної свободи, школу бадьорості й радості духу. Бо все наше щастя – у них самих, і в цьому благодать»* [5, с. 196].

У будь-яких життєвих випробуваннях герої знаходять порятунк і стають кращими саме завдяки навчанню. Автор неодноразово наголошує: коли зачиняються одні двері, відчиняються інші, а все, що нас не вбиває, робить нас сильнішими – варто лише навчитися терпінню й уважно придивлятися до світу, відкривши йому своє серце, очі, вуха і свідомість; необхідно помічати приємність і користь навіть у безвихідних (на перший погляд) ситуаціях.

Безмірною жагою до знань характеризуються всі головні герої Дочинця, а самі знання стають шляхом до самореалізації, збагачення, людської поваги. Знання підкріплюються працелюбністю й терпінням.

Щодо прототипа головного героя Криничара автор розповідає у своєму інтерв'ю ВВС Україна: «Так, герой книги реальний, був такий чоловік... З тим русином рахувалися у Відні, Будапешті, Варшаві, Ужгороді та Лемберзі... Він першим почав піднімати русинів у економічному плані й створювати перші цехи. Його, згідно запису у святці, звали Овферій» [4]; «Криничар – найближчий мені персонаж, адже це – герой духу і діла... Він, на противагу Вічнику із попереднього роману, не тільки навчає людей, а й змінює їх, а з ними й навколишній світ. Ідеї із книги я черпав із себе, хоча за Мукачівськими архівами знайшов прототип Криничара. Пишучи цей роман, поїхав в Угорщину, Австрію, був у Синайській пустелі – там, де ступала нога мого героя» [2].

На вагомості образів учителів у романі акцентують більшість літературознавців. Зокрема, Олег Коцарев зазначає: «До свого успіху Криничар (він має також інші імена – наприклад, Кутьо і Овферій) іде поступово, через спілкування з різними вчителями: художником, бізнесменом, гончарем, псарем, ув'язненим чи то вченим, чи то бунтарем-«карбонарієм», монахом, бійцем із Далекого Сходу та турецьким муллою» [1].

Олена Кравчук зазначає, що герой «вчиться малярства у монастирського маляра Жиги, здобуває важкі уроки фізичної праці в пана Мордка, вчиться гончарної майстерності у діда Галаса, тренує гончих псів у пана Лойка, зрештою навчається вчувати під землею воду та виводити її на поверхню. Не минає хлопчину і тюрма, де він знайомиться з Греченом, який передає сиротині всі свої знання, вчить граматики та відкриває світ чисел. Та з особливою увагою Овферій закарбовує у свої пам'яті головні настанови-заповіді, яких дотримуватиметься протягом усього життя. Його девізом стає «працюй, навчаючись; навчайся працюючи» [9].

У тексті роману на цьому наголошено неодноразово, зокрема:

«Все чинне навчало мене чомусь, всі перепутні, чи приязні, чи лукаві, – були вчителями», – стверджує герой [5, с. 88].

Уроки маляра Жиги: «нічого й нікого не копіюй сліпо, вихоплюй лише головні риси, а все інше наповнюй своїм розумінням» [5, с. 83].

Горничар Галас повчав: «Де мудре око і совість руки – там і майстер» [5, с. 90].

Жид Мордко навчав: «Робити на себе. Лише тоді чоловік має волю і спокій, що є найдорожчим у цій світі. Сам собі пан... Головне не вміти, а любити щось робити» [5, с. 99].

Чимало уваги в романі, як і обіцяв автор в анотації, присвячено повчанням щодо грошей, виділяючи їх курсивом та жирним шрифтом: «Заробляй завтра більше, ніж нині, а позавтра ще більше!

Борги свої віддавай якомога скоріше.

Не купуй те, за що не можеш заплатити.

Навчитися свої пожадання ладити зі своїми потребами, а ті – співміряти із заробітком...

Як мале, так і велике потребує бережливості й розумного розподілу... Працюй, навчаючись; навчайся, працюючи... Вибирай таке діло, яке б тебе перемінювало до ліпшого, вишколювало й розвивало. Так працюй, аби в роботі міг поважати сам себе...

Як ти ступаєш через трясовину життя по камінцях-порадах інших, так у добутому багатстві плекай співчутливість до тих, кого похитнули нещастя й біда, і підпирай їх поміччю в розумних межах» [5, с. 135 – 137].

Гречин навчає математики й філософії, ознайомлюючи Овферія з античними надбаннями, згадуючи Піфагора, Сократа, Платона, Епікура: «Кому не досить малого, тому всього мало... Там, де безділля, робиться млявим дух, а тіло йде до упадку... Хто вміє розумно мовчати, бесідує з Богом... Сам собі не переч, із собою не будь у роздорі... Хвалять тебе – сам собі суддею будь невідкупним...» [5, с. 199–201]. Він відкриває герою й природу грошей [Див. 5, с. 214–219].

Наостанок Гречин залишив хлопцеві життєві напуття: «1. Богові молись. 2. Батьків люби. 3. Родичів шануй. 4. Дароване бережи. 5. З добрими знайся. 6. Не кличуть – не йди. 7. Будь

охайний. 8. На вітання не скупись. 9. Старшому поступися. 10. Вчителеві корися. 11. Живи у скромності. 12. Дбай про майно. 13. Будь ревним у праці. 14. Дбай про дім. 15. Позичати не відмовляй. 16. Кому даруєш, зважай. 17. Гостюю рідко. 18. Не пересипляй. 19. Жону люби. 20. Присяги дотримуй. 21. Вина не перепивай. 22. Воюй за отчизну. 23. Не будь легковірним. 24. Легковажних уникай. 25. Книги читай. 26. Що прочитав, пам'ятай. 27. Дітей навчай. 28. Будь лагідний. 29. Без причини у гнів не впадай. 30. Нікого не висміюй. 31. На людський поклик не запізнюйся. 32. Не відмовляй у порадах. 33. Чесноти вигострюй. 34. Вправляй тіло. 35. Гри в карти і кості уникай. 36. Словесність рідну й чужу вивчай. 37. Доброму плати добром. 38. Порадами не розкидайся. 39. Не лихослов. 40. Суди по правді. 41. Олжі ні в чому не припускайся. 42. Близьких переконую терпеливо. 43. Слабишим не гордуй. 44. Діла силою не верши. 45. Встановив закон – дотримуй його. 46. Добродійство не забувай. 47. З убогого не смійся. 48. Судити не поспішай. 49. Чужого не пожадай. 40. Берися лише за добре діло. 51. Будь люб'язний» [5, с. 262].

Брат Симеон прививає герою християнські чесноти: «Господь думає про нас, але нашими головами. Господь помагає нам – нашими руками» [5, с. 211], «оком і розумом світ сприймати, а духом звир'ятати» [5, с. 243]. І наближає його до Бога, розповівши історію життя Ісуса-людини [Див. 5, с. 241–247]. Мулла Шібаб багато в чому повторив брата Симеона, зокрема й про те, що «Ні багатий над бідним, ні освічений над темним у плоті не вивищується... Аллах допомагає нам нашими ж руками» [5, с. 287–288].

Голоси його вчителів завжди промовляли до нього у важких випробуваннях: «Симковим: *«Бог думає, синашу, про тебе, але не замість тебе. Якими б не були твої труди і прагнення в галасливому безладі життя, живи у мирі з Ним, а отже – і з собою»*. Гречиновим: *«Хай радість приходить до тебе щоранку і залишається на весь день»*. Жиговим: *«Трава вища за наш хист. Бо талант від Бога, слава – від людей. А те, що наше, покриє вреїті-реїт трава»*. Галасовим: *«Ніколи не зрівнюй себе з іншими, бо завжди будуть люди твердіші й розумніші за тебе»*. Мордковим: *«Один гріш – це ніщо. Гріш і роботяща людина – це вже срібний. А гріш, роботяща людина і Бог – це багатство»*. Лойковим: *«Добрый пастух, якщо схоче, то й цапа здоїть»*. Ліневим: *«Держи спину і стережи сон»*. Шібабовим: *«Очі жадібніші за живіт. А язик – хранитель голови»*. Дервішовим: *«Радо пий свою чашу – зцілення на її дні»*. Тимковим: *«Коли стаєш на міст, спробуй палицею – чи міцний»*.... І зрозумів я тоді, що ніщо нікуди не никне, що душевні пережиття близьких людей живими згустками наповнюють небесну баню і в час молитовної тиші серця спускаються до нас. Аби скріпити, напоумити, надихнути. Доки ми носимо в собі їх образи, вони в помічній спілці з нами. Простір і час тут ні до чого. Бо це інший закон – закон Вічності» [5, с. 300].

Його вчили і він вчив, оскільки вважав своїм обов'язком віддавати знання тим, хто їх потребує та здатен їх засвоїти, як свого часу відбувалося і в його житті. Особливо плідним щодо виховання, на нашу думку, є метод «тріади дня», який застосовує Криничар до Йванка: кожного дня хлопчина мав зробити три корисні справи – для інших, для розвитку свого духу й тіла [Див. 5, с. 64–66].

Як бачимо, письменник поєднує мудрість народного виховання (мультикультурного – слов'янського, єврейського, мусульманського й етнічного, русинського) з наукою античних мислителів, християнське й мусульманське вчення. Він свідомо орієнтується на духовне й моральне виховання свого читача, чим пояснює й появу книги «В'язень замку Паланок», адаптованої для дітей версії роману «Криничар»: «Були прохання від педагогів, батьків та різних фондів. Головна ідея – є свій готовий герой, який всього добився завдяки вмінням та розуму, а наші діти вимушені виростати на чужих, та ще й штучних. Цей герой нам близький та зрозумілий за духом. У нього такі ж незбагненні пригоди, як у графа Монте-Крісто» [4].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виховне спрямування є невід'ємною рисою творчості Мирослава Дочинця. Автор, як і його герої, вважає своїм обов'язком донести

до свого читача зерна мудрості. Саме тому в текстах так багато афоризмів, мудрих сентенцій, цитат, приказок та прислів'їв. Проте цей дидактизм не є нав'язливим, адже є невід'ємною частиною життєвих пригод головного героя, навіть більше – є рушійною силою його становлення як особистості, яка здатна ставати переможцем попри всі випробування долі. Вважаємо доречним уведення даного тексту для обов'язкового вивчення у середніх навчальних закладах України, особливо в нелегких умовах нашого сьогодення, адже він вчить любові, стійкості, працелюбності та прагненню до самовдосконалення й самореалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коцарев Олег. Як подружитися з грошима, собаками й водою. URL: <https://web.archive.org/web/20140330061717/http://litakcent.com/2012/06/28/jak-podruzhytysja-z-hroshyma-sobakamy-j-vodoju/>
2. Швед Ольга. Новий роман Мирослав Дочинець написав про найбагатшого чоловіка Мукачево. URL: https://gazeta.ua/articles/culture/_novij-roman-miroslav-dochinec-napisav-pro-najbagatshogo-cholovika-mukachevo/430182
3. Васьків М. Наративні особливості „Криничара” М. Дочинця: повчання через розповідь. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2013. Випуск 1 (29). С. 25–29.
4. Дочинець Мирослав: у мого героя такі ж пригоди, як у Монте-Крісто / Інтерв'ю М. Дочинця з BBC України. З Мирославом Дочинцем розмовляв Віталій Червоненко. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/11/131105_book_2013_interview_dochynets_vc
5. Дочинець М. Криничар. Діяріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії. Мукачево: Карпатська вежа, 2016. 332 с.
6. Гартен Марта. Не важливо шукати, важливіше знаходити, – Мирослав Дочинець. URL: <https://web.archive.org/web/20120408053716/http://zik.ua/ua/news/2012/04/05/342777>
7. Дочинець М. Дорога в небо – до людей. Історії чоловіків, які витримали. Мукачево: Карпатська вежа, 2015. 274 с.
8. Іщенко О. А. 2020. *Проза Мирослава Дочинця: проблематика і поетика*. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2020. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ischenko_Olena/Proza_Myroslava_Dochyntsia_problematyka_i_poetyka/
9. Кравчук О. Закони грошей та людяності – «Криничар» М. Дочинця. URL: <https://www.volynpost.com/blogs/1374-zakony-groshej-ta-lyudianosti-krynychar-m-dochyncia> 31 жовтень, 2014.